

NATEČAJI NATEČAJNA PRAKSA VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vso zgodovino izvajanja natečajev si ZAPS prizadeva za izboljšanje tekoče prakse, dvig kakovosti in uspešnosti natečajev ter zmanjševanje tveganja tako za naročnike kot tudi za natečajnike. Natečajna služba na razpravah, okroglih mizah in zborih, ki jih organizira, obravnava izpostavljeno natečajno problematiko.

Ob organizaciji in izvedbi zbora o vprašanju revizij pri natečajih, ki je potekal 17. 1. 2024 na ZAPS, je bilo na natečajno službo ZAPS naslovljeno več pripomb, kritik in predlogov. Format zbora ne omogoča poglobljenih in celovitih odgovorov na posamezna vprašanja in pripombe, vendar vprašanja temeljijo na izredno velikih vložkih natečajnikov pri sodelovanju na natečajih in jih je treba obravnavati z vsem spoštovanjem, zato smo na pripombe, prejete pred zborom in na njem, pripravili pisne odgovore. Tako nastali dokument je lahko uporaben za vse udeležence pri natečajih in je še eden od kamenčkov v mozaiku natečajne prakse.

1.

VPRAŠANJE

»... postopki (natečajev) so vodeni in zasnovani površno in gotovo ne najbolj transparentno ...«

»... točka 7.1. natečajnih pogojev ni v skladu s temeljnimi načeli transparentnosti in enakopravnosti udeležencev natečajev ...«¹

ODGOVOR

V skladu z načelom enakopravnosti velja celotno besedilo natečajnih pogojev, vključno s točko 7.1., za vse udeležence natečaja na enak način. Vsi sodelujoči natečajniki imajo enako pravico presoditi, ali bo morebitni odklon od usmeritev, podanih v natečajni nalogi, v natečajni rešitvi predstavljal strokovno boljše rešitev za naročnikov problem, in za vse natečajnike enako velja, da morajo svoje odklone strokovno ustrezno utemeljiti. Če se nekateri natečajniki odločijo, da bodo prevzeli nase visoko tveganje odklona od usmeritev naročnika, ker menijo, da mu tako lahko ponudijo boljše rešitev, drugi pa tega ne storijo, to ne pomeni, da natečajniki v svojem statusu niso enakopravni. Pomeni le, da so sprejeli različne odločitve, različne stopnje tveganja in s tem lahko tudi različne posledice svojih odločitev. Načelo enakopravnosti se v natečaju udejanja tako, da so vsi udeleženci obravnavani enako in zanje veljajo enaki pogoji in enaka merila za ocenjevanje. Točka 7.1. natečajnih pogojev velja za vse udeležence enako, ne glede na to, kakšne odločitve sprejmejo. Transparentnost se v natečaju zagotavlja na način, da so vse odločitve ustrezno utemeljene in vse informacije javno dostopne vsem na enak način. Prispele arhitekturne rešitve, kot so predstavljene v natečajnih elaboratih, pripuščenih v ocenjevanje, komisija vedno ocenjuje po vnaprej znanih in predvidenih merilih, običajno navedenih v 7. točki natečajnih pogojev, in sicer po vrstnem redu njihove pomembnosti. Z vnaprejšnjo objavo teh meril se zagotavlja načelo transparentnosti. Na enak način, torej v skladu z merili, komisija vrednoti tudi morebitna odstopanja od usmeritev naročnika, podanih v natečajni nalogi, saj so tudi morebitna odstopanja sestavina predstavljene arhitekturne rešitve, ki je predmet ocenjevanja.

¹ Točka 7.1. natečajnih pogojev opredeljuje razliko med natečajnimi pogoji in merili za sodelovanje, pri čemer je poglavitni sporni del opredelitev možnosti odstopanja od usmeritev naročnika:

»Vsak natečaj ima pogoje, ki jih morajo izpolnjevati vsi sodelujoči. Del teh pogojev se preverja takoj ob oddaji elaborata (predhodni preizkus), drugi del, vezan na razkritje identitete sodelujočih, pa se preverja ob zaključku natečaja (naknadni preizkus). Če elaborat ne izpolnjuje zahtev predhodnega preizkusa, ni pripuščen v ocenjevanje. Če elaborat ne izpolnjuje pogojev naknadnega preizkusa izgubi pravico do nagrade, in če je tako opredeljeno tudi priznanja in odškodnine.

Neizpolnjevanje pogojev preizkusa torej pomeni avtomatično izključitev natečajnika.

Nespoštovanje usmeritev in priporočil, podanih v natečajni nalogi oz. gradivu B, C in D (v nadaljevanju usmeritev naročnika) s strani natečajnika, ne pomeni vodi v izključitev elaborata. Vsi elaborati, ki so prestali predhodni preizkus (pogoje) morajo biti pripuščeni v ocenjevanje (po merilih). V primeru, da rešitev odstopa v določenih delih od usmeritev naročnika, mora natečajnik razloge za odstopanje natančno opredeliti in utemeljiti (v risbi, besedilu ali na drug primeren način). Morebitna odstopanja od usmeritev in priporočil naročnika se bodo vrednotila po merilih iz 7.1. točke natečajnih pogojev. Ocenjevalna komisija bo proučila tudi posledice, ki iz teh odstopanj izhajajo in presodila ali so odstopanja strokovno utemeljena in posledično ponujajo naročniku boljše in bolj celovite rešitve ali ne.

Natečajnik, ki odstopa od usmeritev naročnika se polno zaveda tveganja in posledic tovrstnih odločitev. Zaveda se, da bo s predlagano rešitvijo lahko ustvaril tveganje, ki je za naročnika nesprejemljivo. Npr.: potreba po pridobivanju soglasja stanovalcev sosednjega zemljišča zaradi premajhnih odmikov, nesprejemljivo dražja investicija zaradi predlaganih rešitev, podaljšanje časovnice investicije, ki vodi v izgubo že zagotovljenih finančnih sredstev itn.«

2.

VPRAŠANJE

»... za ZAPS je cilj izpeljava natečaja brez pritožb in čim bolj gladko brez dodatnih zapletov, ne pa izbira najkakovostnejše rešitve in v končni fazi tudi skrb za pravično in etično žiriranje in vodenje natečaja tako napram udeležencem kot tudi v končni fazi za naročnika.«

ODGOVOR

Trditev, da naj bi bilo našeto glavni cilj ZAPS pri izvedbi natečajev, ne drži. Cilj ZAPS je zakonita in kvalitetna izpeljava natečaja, ki naročniku omogoči izbiro najboljše rešitve za njegov problem in ki v naslednjih fazah pripelje do uspešne izgradnje projekta.

Vsakdo ima pravico do svojega mnenja, tudi o rezultatih natečaja. A po ustaljeni praksi državne revizijske komisije (DKOM) natečajniki praviloma ne morejo uspeti z zahtevkom za revizijo, če ga utemeljijo na lastnih subjektivnih prepričanjih, zakaj bi morala ocenjevalna komisija določeno natečajno rešitev oceniti drugače, kot jo je. Ocenjevanje natečajnih elaboratov in njihovo vrednotenje, ki ju opravi ocenjevalna komisija, je DKOM prepoznala kot opravili strokovne narave, v okviru katerih komisija strokovno ocenjuje in vrednoti primernost rešitev iz natečajnih elaboratov po vnaprej znanih in opredeljenih objektivnih kriterijih – merilih. Ker je ocena izraz tega, kako ocenjevalna komisija (njen član) osebno vrednoti rešitev iz natečajnih elaboratov na podlagi meril ocenjevanja, in ker je kot taka rezultat uporabe vnaprej opredeljenih objektivnih meril, njene ustreznosti v postopku pravnega varstva ni mogoče izpodbijati (ali presoјati) in vanjo v tem smislu tudi ni mogoče posegati (glej sklep DKOM, št. 018-120/2023-8, z dne 29. 11. 2023, na več mestih, npr. str. 9, 16, 19). Žirija je pri svojih odločitvah ali mnenjih tudi sicer samostojna (1. odstavek 104. člena ZJN-3).

3.

VPRAŠANJE

»... nobena vsebina iz natečajne naloge ni obvezujoča, torej posebnega truda v pripravo gradiva ni potrebno vložiti, prav tako pa je konec koncev vse prepuščeno žiriji, ki se svobodno post festum lahko odloča, kaj je relevantno in kaj ne.«

ODGOVOR

Trditev, da v pripravo natečajne naloge ni treba vložiti posebnega truda, če ne velja, da so izbrani pogoji izključujoči, sugerira, da naj bi bilo naročnikom, ki vsebinskih pogojev ne postavijo kot izločitvenih, za kvaliteto pripravljene natečajne naloge vseeno. To je zelo daleč od resnice. Vsi naročniki se zelo dobro zavedajo pomena usmeritev, podanih v natečajni nalogi. Zavedajo se, da je od jasne artikulacije njihovih želja odvisno, v kolikšni meri bodo rešitve zadovoljile njihove potrebe. Res pa je, da naročniki izdelujejo naloge z različno kvalificiranimi izvajalci in da so tudi naročniki različno izurjeni v pripravi takšnih projektov. Ne glede na to ni kvaliteta natečajne naloge nikakor

vzročno-posledično povezana z vsebinskimi pogoji kot izločitvenimi kriteriji. Dobri izdelovalci nalog bodo izdelali dobro nalogo z vsebinskimi izločitvenimi kriteriji ali brez njih. Enako velja za slabše izdelovalce. V vseh primerih pa velja, da je kvaliteta natečajne naloge temelj za uspešno izpeljavo projekta.

Prav tako ne drži, da se lahko ocenjevalna komisija post festum svobodno odloča o tem, kaj naj bi bilo pri ocenjevanju relevantno in kaj ne. Ocenjevalna komisija mora odločitev sprejeti po merilih za ocenjevanje, ki so vnaprej znana in javno objavljena ob razpisu natečaja. Komisija, upoštevajoč merila glede na vrstni red njihove pomembnosti, išče med prispelimi elaborati strokovno najboljšo rešitev, ki najceloviteje rešuje naročnikov problem, predstavljen v natečajni nalogi. Komisija ima pri tem zelo zahtevno in odgovorno delo, saj rezultat ocenjevanja prispelih rešitev po merilih ni odvisen zgolj od kvantitativnega izpolnjevanja usmeritev iz natečajne naloge.

4.

VPRAŠANJE

»Povečanje revizijskih zahtevkov se je strmo dvignilo prav v času po umestitvi te točke (7.1.) v natečajna gradiva, saj je prevladalo splošno mnenje, da so vsi udeleženci, ki sodelujejo pri natečaju, lahko popolnoma sproščeni ...«

ODGOVOR

Točka 7.1. je pojasnilna in v ničemer ne spreminja ne pogojev ne meril za ocenjevanje, ampak zgolj dodatno in nedvoumno pojasnjuje razliko med pogoji in merili. V natečajne pogoje je bila dodana na pobudo natečajnikov po prvem zboru o vprašanju revizij (aprila 2022), in sicer po izdaji sklepa DKOM št. 018-193/2021-36 z dne 19. 4. 2022 (str. 7 in nasl.), v okviru katerega je tudi DKOM pojasnila ključno razliko med pogoji in merili. Razlika med (absolutnimi) pogoji in (relativnimi) merili je v natečajih vedno obstajala. V redkih primerih, ko je bila katera od vsebinskih zahtev iz natečajne naloge kategorizirana kot pogoj (oziroma kot vsebinski izločitveni kriterij), je bilo to jasno navedeno (na primer pri natečaju za novo sodno stavbo).

Splošni opis razlike med pogoji in merili (točka 7.1. natečajnih pogojev), ki velja za vse natečaje, vsebinskih izločitvenih kriterijev ne zapoveduje niti ne preprečuje. Zato na tem mestu jasno artikulirana razlika med pogoji in merili ne more biti vzrok za povečanje števila revizij, velja kvečjemu obratno. Če ne bi bilo popolnoma jasno, kaj je izločitveni kriterij in kaj ne, bi bila za natečajnike to izredna obremenitev.

5.

VPRAŠANJE

»Vsem udeležencem mora biti že vnaprej jasno, kaj je bistveno in kaj je nebistveno glede izpolnjevanja natečajne naloge, in tega se je potrebno držati tudi v času žiriranja. Nikakor to ne bi smela biti tema, o kateri se komisija dogovarja šele v času ocenjevanja elaboratov.«

»Natečajno gradivo naj se razdeli na obvezni del in na informativni del. Obvezni del naj vključuje tudi vnaprej dobro premišljena dopustna odstopanja (in naj bo tisti del, ki se ga morajo držati vsi natečajniki in tudi komisija v nadaljevanju pri žiriranju).«

ODGOVOR

Naročnik lahko ob pripravi natečajne naloge samo slutiti, kakšne rešitve bo prejel, nikakor pa ne more tega z gotovostjo vnaprej vedeti. Če bi bilo tako, natečaj ne bi bil potreben. V zelo zahtevnih pogojih, ko je predviden maksimalen obseg programa, ki ga prostor dopušča, mora naročnik s predhodno prostorsko preveritvijo zagotoviti, da je mogoča izvedba vsaj ene variante. Natečajniki praviloma tudi v izredno omejenih prostorskih pogojih (npr. pri natečajih za dramo in novo sodno stavbo) prikažejo številne, konceptualno povsem različne rešitve, na katere naročnik ob razpisu natečaja ni niti pomislil. To je glavni razlog, da je vnaprejšnje postavljanje izločitvenih vsebinskih kriterijev največkrat kontraproduktivno in v celoti izniči potencial natečaja, omeji pa tako naročnika kot ustvarjalnost natečajnikov. Razumeti moramo namreč, da pri izločitvenih kriterijih ni prostora za toleranco. Izločitveni kriterij je črno-bel, je izpolnjen ali pa ne, ne glede na vsebinsko banalnost odstopanja. Kadar so postavljeni vsebinski izločitveni kriteriji, člani žirije dobijo v presojo to, kar ostane, ko pravniki oziroma poročevalci opravijo svoje delo in identificirajo (oziroma izločijo) vse, ki pogojev ne izpolnjujejo. V trenutno veljavni razmejitvi med pogoji in merili je diskrecijska pravica strokovno usposobljene ocenjevalne komisije, da vsebinsko presoja tako rešitve kot tudi njihova odstopanja od usmeritev, vse skladno z merili. Če je določena vsebina postavljena kot izločitveni pogoj, je nalogo vrednotenja že vnaprej opravil naročnik ali njegov izdelovalec naloge. Ocenjevalna komisija tega post festum ne more spreminjati, tudi ne v primeru, ko se na podlagi prejetih rešitev izkaže, da je bil pogoj postavljen neprimerno.

6.

VPRAŠANJE

»Tekst v točki 7.1. omogoča po mnenju ZAPS povsem proste roke natečajni komisiji pri odločevanju o sprejemljivih odstopanjih od natečajne naloge tudi v času žiriranja in lahko privede do situacij, ko ni jasno opredeljeno celo to, kaj je predmet natečaja in kaj ni.«

ODGOVOR

Komisija je po prvem odstavku 104. člena ZJN-3 pri svojih odločitvah in mnenjih samostojna, a je hkrati pri ocenjevanju vezana na merila, ki so ob objavi natečaja navedena v natečajnih pogojih (glej drugi odstavek iste določbe). Po merilih ocenjuje rešitve in tudi odstopanja od usmeritev, podanih v natečajni nalogi. Predmet natečaja se med natečajem ne spreminja, natečajniki pa se lahko reševanja podanega problema lotijo na različne načine. Različni natečajniki, tako se tudi pričakuje, predlagajo različne rešitve.

7.

VPRAŠANJE

»Tekst v točki 7.1. dopušča naročniku, da postopek izbire lahko izpelje v nasprotju z ZJN-3. ... V sedmem odstavku 84. člena ZJN-3 je določeno, da merila za oddajo javnega naročila ne smejo imeti za posledico, da je z njimi naročniku podeljena neomejena svobodna izbira, ter da morajo zagotoviti možnost učinkovite konkurence, poleg tega jih morajo spremljati podrobni opisi, ki omogočajo učinkovito preverjanje informacij, ki jih predložijo ponudniki, da se oceni, kako ponudba izpolnjuje merila za oddajo javnega naročila. Pri ocenjevanju ponudb je potrebno uporabiti le tista merila, ki so bila navedena v dokumentaciji v zvezi z oddajo javnega naročila, in sicer na način, kot so bila opisana ter ovrednotena. V odsotnosti natančnega načina uporabe posameznega merila pa mora naročnik v spisovni dokumentaciji izkazati še posebej natančne in kar se da objektivne podlage, na osnovi katerih je ponudbe ocenjeval. Le na ta način bo naročnik ravnal tudi v skladu z načelom enakopravne obravnave ponudnikov (7. člen ZJN-3) in transparentnosti javnega naročanja (6. člen ZJN-3).«

ODGOVOR

Razen z uvodnim stavkom, da zapis v točki 7.1. natečajnih pogojev naročniku omogoča postopek izbire izpeljati v nasprotju z ZJN-3, se z zgornjim povzetkom v celoti strinjamo in stremimo k temu, da se natečaji tako tudi izvajajo. Kot je bilo že pojasnjeno, ocenjevalna komisija pri ocenjevanju nikakor nima neomejene svobodne izbire, saj je vezana na vnaprej objavljena merila za ocenjevanje, po katerih presoja tako same rešitve kot tudi odstopanja rešitev od usmeritev. V natečajih, pri katerih sodeluje ZAPS, merila za ocenjevanje niso določena z relativnimi utežmi, pač pa so glede na naravo in namen projektne naloge (tj. da naročnik za razpisano nalogo s pomočjo ocenjevalne komisije izbere strokovno najprimernejšo rešitev) določena v padajočem zaporedju po pomembnosti (smiselno skladno z osmim odstavkom 84. člena ZJN-3). Vrednotenje in primerjavo prispelih natečajnih rešitev po merilih iz natečajne dokumentacije ocenjevalna komisija predstavi v zaključnem poročilu, ki je del naročnikove odločitve v zvezi z natečajem, v tem okviru pa predstavi tudi prednosti višje uvrščenih elaboratov v primerjavi z nižje uvrščenimi.

8.

VPRAŠANJE

»Pravilnik določa, da mora ocenjevalna komisija za vsak v predhodnem preizkusu neizločeni natečajni elaborat posebej preveriti, ali so izpolnjeni pogoji, določeni s projektno nalogo, in drugi vsebinski pogoji, določeni z razpisom natečaja. ... Če vsebinskih pogojev ni oziroma niso vnaprej obvezujoči, se mi postavlja vprašanje, kako naj v skladu s 57.členom Pravilnika ocenjevalna komisija sploh preverja izpolnitev pogojev, če ni nobeden od teh zavezujoč?«

ODGOVOR

Trditev izhaja iz napačne predpostavke, da lahko ocenjevalna komisija presoja samo v primeru, če so vsebinske usmeritve definirane kot izločitveni kriterij. Namen in bistvo ocenjevalne komisije je, da vrednoti, da izvaja strokovno presojo. V resnici lahko ocenjevalna komisija presoja samo o vsebinskih zahtevah, ki niso postavljene kot izločitveni kriterij. Če je neka zahteva (naj si bo vsebinska ali formalna, npr. pravočasnost) vnaprej definirana kot izločitveni pogoj, ocenjevalna komisija o njej ne more vrednotno presojati. Lahko samo ugotovi, ali je pogoj izpolnjen ali ni. Polovično ali tretjinsko ali 95-odstotno izpolnjen pogoj je še vedno neizpolnjen pogoj. Ravno to je ključna razlika med vrednotenjem (po merilih) in izpolnjevanjem (izključitvenih) pogojev. Prav tako ne ZJN-3 ne Pravilnik od naročnika ne zahtevata, da bi moral naročnik v natečaju postaviti vsebinske izključitvene pogoje. Mu pa to možnost dopuščata.

9.

VPRAŠANJE

»Tekst v točki 7.1. je tudi v neskladju z 42. členom Pravilnika ... natečajna naloga predstavlja ... projektno nalogo za izdelavo natečajnega elaborata in mora biti izdelana kot tekstualno in slikovno gradivo v obliki podatkov, usmeritev in zahtev, iz katerih jasno in nedvoumno izhaja, kaj si naročnik natečaja v zvezi z nameravano ureditvijo oziroma gradnjo želi oziroma predstavlja.«

ODGOVOR

V pravnem smislu naročnik velja za laika. Naročnikova projektna naloga bi bila lahko tudi zelo splošna; zadoščalo bi recimo že, če bi podal le usmeritev, da želi šola na neki lokaciji za določeno število otrok, od 1. do 4. razreda, v določenem stroškovnem okviru, z vsem, kar po predpisih ta šola mora imeti. Tudi če podrobneje poda želje oziroma usmeritve glede svojih želja, se mu ne more prepričati, da izbere strokovno najboljšo natečajno rešitev, ki najceloviteje rešuje njegov problem in je pri vnaprejšnjem podajanju usmeritev in želja ni mogel predvideti. Takšne rešitve niti na morebitnem novem natečaju naročnik ne more več pridobiti, ne da bi bilo kršeno načelo anonimnosti.

10.

VPRAŠANJE

»V primeru, kot je zavedeno v točki 7.1., bi pomenilo, da lahko ocenjevalna komisija pri ocenjevanju natečajnih nalog kadarkoli povsem arbitrarno spremeni predmet natečaja. To pa je lahko problematično tudi z vidika morebitnih zlorab notranjih informacij, saj bi se na takšen način natečaje lahko izigravalo. Npr. razpisan bi bil natečaj za osnovno šolo in bi eden od natečajnikov oddal rešitev, ki poleg osnovne šole predlaga še izgradnjo vrtca, pri čemer bi natečajnik imel neuradno informacijo, da je tudi takšna možnost zaželena.«

ODGOVOR

Teoretično je možna zloraba vsakega postopka in pravila. Objektivno pa si ne predstavljamo, zakaj bi naročnik razpisal natečaj za osnovno šolo, če bi dejansko želel osnovno šolo in vrtec. Takšne investicijske odločitve se vendarle sprejemajo po vnaprej znanih, predpisanih in običajno časovno precej zamudnih protokolih, ki zavezujejo javne naročnike. Ne naročnik ne ocenjevalna komisija med ocenjevanjem ne moreta spremeniti predmeta natečaja, saj je čas za spreminjanje razpisa v času ocenjevanja že mimo. Ocenjevalna komisija po roku za oddajo rešitev samo ocenjuje prejete rešitve, skladno z vnaprej znanimi merili.

11.

VPRAŠANJE

»Poleg skrbnika natečaja, arhitekta, naj se uvede za vsak natečaj tudi skrbnik pravnik, ... saj bi se na ta način že med žiriranjem ... tudi s pravnega vidika lahko odpravile marsikatero nepravilnosti, ki so se zgodile v času odločanja in zaradi katerih so se v nadaljevanju pojavili revizijski zahtevki.«

ODGOVOR

Pravilnik ne predvideva skrbnika pravnika. Prav tako imajo naročniki v procesu natečaja lastno pravno podporo oziroma se natečajna služba po potrebi posvetuje s pravnimi strokovnjaki. Da se natečaji ZAPS izvajajo skladno z razpisanimi pogoji in predpisi, so potrdile tudi vse dosedanje revizije, povezane s tem vprašanjem. Rečeno drugače, vsi zahtevki za revizijo, ki so trdili, da proces ocenjevanja in razvrstitve elaboratov ni bil izveden pravilno, so bili neuspešni oziroma zavrnjeni.

12.

VPRAŠANJE

»Natečajno gradivo bi moralo biti pripravljeno brez vsakega 'balasta'. Navajanje obveznosti glede upoštevanja celotne zakonodaje in pravilnikov in prostorskih aktov že v natečajnem gradivu samo še dodatno odpira možnosti za nove revizijske postopke. Namreč samoumevno je, da bo moral izbrani projektant v fazah izdelave projektne dokumentacije zagotoviti upoštevanje vseh predpisov.«

ODGOVOR

Za pripravo natečajnih gradiv je ZAPS izdelal priročnik *Navodila za izdelavo natečajnih gradiv*. Prvič ga je izdal leta 2011 in ga stalno posodablja, dostopen je na [povezavi](#). Konstruktivne kritike so vedno dobrodošle. Če gre za projektni natečaj, je korektno do natečajnikov, da so v natečajni nalogi navedene tudi vse omejitve prostorskih aktov in izpostavljeni ključni zakonski predpisi in standardi. Poleg tega se vsaka natečajna naloga pred prvo sejo ocenjevalne komisije strukturno pregleda. Na podlagi ugotovitev zadnjega zbora bomo pri zahtevnejših natečajih uvedli dodaten pregled natečajne naloge; opravili ga bodo izkušeni projektanti, ki bi lahko prepoznali kritične vsebine in zahteve natečaja, kakršne v nadaljevanju onemogočajo ali otežujejo uspešno izdelavo natečajnih elaboratov. Tega, kako zelo je pomembna kvaliteta natečajnih nalog, se sicer v natečajni

službi dobro zavedamo. Zato vabimo k sodelovanju vse kvalitetne izkušene projektante, ki bi bili pripravljeni sodelovati na tem področju.

13.

VPRAŠANJE

»Dejansko se merili gospodarnosti in energetske učinkovitosti ne upoštevata pri žiriranju, vsekakor pa ne vplivata na podelitev nagrad.«

ODGOVOR

Merila so v natečajih razvrščena po padajočem zaporedju, ker je ta način zaradi narave projektiranja primernejši od točkovanja. Merilo gospodarnosti in energetske učinkovitosti je praviloma postavljeno na drugo ali tretje mesto, za prvim merilom celovitosti in drugim merilom upoštevanja kvalitete urbanistične, programske funkcionalne, arhitekturne in krajinskoarhitekturne zasnove. Rešitev, ki je slabo programsko funkcionalna, čeprav je gospodarna, namreč naročniku ne bo koristila. V primeru izenačene programske-funkcionalne ustreznosti pa pride v ocenjevalnem procesu do izraza tudi merilo gospodarnosti. Treba je upoštevati, da je natečajna rešitev faza idejnega snovanja, v kateri so najpomembnejše ključne odločitve in potencial razvoja projekta ter v kateri ni mogoče rešiti niti prikazati vseh detajlov ali izkazov. Detajli so pomembni, vendar se rešujejo v naslednjih fazah izdelave projektne dokumentacije. (Glej tudi naslednjo pripombo.)

14.

VPRAŠANJE

»Obremenjevanje natečajnikov z dodatnimi vsebinami, ki v ničemer ne vplivajo na izbor vrstnega reda dodeljevanja nagrad in priznanj (na primer z izdelavo požarnih zasnov in energetskih elaboratov), ni smiselno.«

ODGOVOR

Pripomba je utemeljena, od natečajnikov je smiselno zahtevati najmanjši možni obseg, ki še omogoča enakovredno primerjavo rešitev. Včasih pa so posamezni vidiki tako pomembni, da lahko usodno vplivajo na zasnovo objekta in njegovo izvedljivost. V ta obseg lahko spada tudi požarna zasnova, energetski elaborati pa praviloma ne.

15.

VPRAŠANJE

»Primerjalno poročilo za nagrade naj se izdela bolj podrobno in naj se posveti primerjavi treh nagrajenih elaboratov in to ne na ravni: Elaborat izpolnjuje funkcionalne zahteve (ja/ ne) ..., ampak naj se vse tiste zahteve, ki bodo podane kot obvezujoče in bistvene, tudi podrobneje opišejo in

medsebojno primerjajo pri nagrajenih rešitvah v smislu izpolnjevanja zahtev, odstopanja znotraj podanih mej in jasno razlago, zakaj je bila ena rešitev boljša od druge.«

ODGOVOR

DKOM terja obrazložitev za vse elaborate, ne le za nagrajene (glej 3. odstavek 90. člena ZJN-3). Obrazložitev je treba utemeljiti po merilih, ne zunaj njih, poleg razvrstitve prispelih elaboratov po merilih pa mora obrazložitev vsebovati tudi utemeljitev razvrstitve. Pri tem ni zahtevana vseobsežna obrazložitev vseh detajlov, pač pa jasna in konkretna navedba odločilnih razlogov, ki utemeljujejo naročnikovo odločitev.

16.

VPRAŠANJE

»V osnutke vseh pogodb, ki so priloga natečajnim pogojem, je potrebno za vse projektne dokumentacije, ki bodo v izvedbi več kot eno leto, ali za pogodbe, ki se ne bodo podpisale v roku enega leta, uvesti inflacijsko klavzulo.«

ODGOVOR

Pripomba je utemeljena. Upoštevati pa jo je mogoče le v redkih primerih, kadar natečaj poteka po točki a) 100. člena ZJN-3 in je vzorec pogodbe del natečajne dokumentacije.

17.

VPRAŠANJE

»Očitno se organizatorji natečajev na ZAPS ne zavedajo dovolj dobro, da je za pripravo posamezne natečajne rešitve od cca. 15.000 do 30.000 EUR stroškov, če se natečaj pripravlja v biroju z zaposlenimi arhitekti in ne s slabo plačanimi študenti. Poleg tega pa udeležba na natečaju terja ogromno vložene energije. Vložki projektantskih birojev so torej zares visoki in pri tem šteje samo zmaga in možnost za pridobitev nadaljnega posla.«

ODGOVOR

Vodstvo ZAPS in natečajna služba imata na podlagi rednega zbiranja statističnih podatkov zelo ažuren vpogled v visoke časovne in finančne vložke sodelovanja na natečajih in ob razpisih natečaja naročnike na ta segment tudi opozarjata. Natečajnikom nudita vsaj delno povrnitev stroškov, nastalih s sodelovanjem na natečajih, občasna zmaga in pridobitev posla projektiranja. Več ko bo natečajev in kvalitetnejši ko bodo, več bo zmagovalcev, ki si bodo lahko pokrili stroške preteklih natečajnih sodelovanj. Vlaganje revizij ne rešuje problematike visokih stroškov, pač pa le povečuje stroške. Prav tako revizije, vsaj glede na pretekle izkušnje, ne vodijo k pridobitvi posla niti ne koristijo preostalim natečajnikom, ki revizij ne vlagajo, pa tudi ne naročnikom ali zbornici.

Problem visokih stroškov lahko vsaj malo ublažijo le čim višji nagradni in odškodninski skladi ter čim večje število natečajev, da se poveča možnost za zmago.

Za kritje vsaj dela stroškov vseh natečajnikov bi bilo treba znatno povečati stroške natečaja. S tem pa bi se bistveno zmanjšalo število natečajev in priložnosti projektantov za pridobitev naročila izdelave projektne dokumentacije po postopku, ki vsebuje merila kakovosti, ne pa najnižje cene, in za bistveno višje honorarje kot sicer po drugih postopkih javnega naročanja (za praviloma najnižjo ceno). Druga možna rešitev za to problematiko je sprememba politike izvajanja natečajev v t. i. francoski model, pri katerem na natečaju sodelujejo izbrani biroji na podlagi predhodnega izbora, za opravljeno delo pa vsi dobijo ustrezne honorarje. Za zdaj ZAPS vztraja pri modelu odprtih natečajev, saj poleg drugih prednosti omogoča mlajšim članom in novim birojem dostop do pomembnejših javnih naročil.

18.

VPRAŠANJE

»Pogoji glede obveznosti upoštevanja natečajne naloge morajo biti v primeru dopustnih odstopanj opisani in ovrednoteni v vrstnem redu od najpomembnejšega do najmanj pomembnega. Prosimo, da natečajno gradivo dopolnite z dopustnimi odstopanji od natečajne naloge, ki bodo tudi opisana in ovrednotena v vrstnem redu od najpomembnejšega do najmanj pomembnega. Glede na to, da je navedeno, da so dopustna odstopanja možna. S tem bodo pri ocenjevanju zagotovljeni enakovrednejši pogoji vsem natečajnim udeležencem.«

ODGOVOR

Razlika med pogoji in merili je pojasnjena v točki 7.1. natečajnih pogojev. Vsi elaborati, ki izpolnjujejo pogoje prvega preizkusa oziroma formalne pogoje, so pripuščeni v ocenjevanje, ne glede na morebitna odstopanja od usmeritev naročnika iz natečajne naloge.

V konkretnem primeru naročnik (v smislu 2. in 3. odstavka 42. člena Pravilnika o javnih natečajih) z natečajno nalogo v vsebinskih pogojih ni določil, da sme biti natečajni elaborat izdelan samo tako, kot je določeno z natečajno nalogo, če naj ima natečajni elaborat možnost vključitve v ocenjevanje, oziroma ni določil pogojev glede obveznosti upoštevanja natečajne naloge z opisom dopustnih odstopanj in načinom vrednotenja teh odstopanj.

V okviru natečajne naloge je naročnik namreč podal le usmeritve o svojih pričakovanjih v zvezi s celovito ureditvijo kompleksa, za katerega z natečajem išče strokovno najprimernejšo projektno rešitev prostorske ureditve in objektov, ki bo predmet izdelave projektne dokumentacije.

Upoštevajoč specifičnost predmeta javnega natečaja in svoje potrebe je naročnik v merilih, navedenih v 7. točki natečajnih pogojev, po padajoči pomembnosti uokviril tisto, kar zanj pri usmeritvah, podanih v natečajni nalogi, predstavlja največjo korist za vloženi denar (ekonomsko najugodnejšo ponudbo). Ta merila so skupaj s podmerili, ki vsebinsko (v smislu 41. člena Pravilnika) dodatno opredeljujejo vsako merilo posebej, navedena po padajoči pomembnosti od najpomembnejšega v 1. točki do 3. točke. S tem je naročnik transparentno določil, kako bo pri

ocenjevanju različnih natečajnih rešitev upošteval zanj pomembne različne vidike predmeta javnega naročila (urbanistično, programsko-funkcionalno in arhitekturno kakovost; gospodarnost, trajnostnost in energetska učinkovitost; skladnost s prostorskimi akti in pogoji, usmeritvami in mnenji nosilcev urejanja prostora).

Arhitekturne rešitve kot individualne intelektualne stvaritve s področja umetnosti oblikovanja prostora (glej 1. odstavek in 9. točko 2. odstavka 5. člena ZASP) veljajo za avtorska dela. Naročnik je zato dopustil možnost, da prispele natečajne rešitve, ki bodo predmet ocenjevanja, izkazujejo širši diapazon (individualnih) možnosti prostorskih ureditev in objektov na natečajnem območju. Naročnik torej iz ocenjevanja ni želel izključiti tistih prispelih strokovno utemeljenih natečajnih rešitev, ki bi mu lahko ponudile celo boljše in celovitejšo projektno rešitev, kot bi bila možna zgolj na podlagi striktnega spoštovanja vsebine natečajne naloge.

Vrednotenje umetniških del po matematičnih metodah je že pojmovno izključeno, zato tudi ni predpisano. ZJN-3 določa, da v takih primerih naročnik navede merila v padajočem zaporedju po pomembnosti, kar objektivizira vrednotenje arhitekturnih del kot umetniških stvaritev. Prispele arhitekturne rešitve, kot so predstavljene v natečajnih elaboratih, pripuščenih v ocenjevanje, mora komisija v vsakem primeru ocenjevati po merilih, navedenih v 7. točki natečajnih pogojev po vrstnem redu njihove pomembnosti. Komisija mora ob upoštevanju teh meril skladno s 3. odstavkom 90. člena ZJN-3 pri izbiri strokovno najprimernejših rešitev in razvrstitvi prispelih elaboratov ugotoviti značilnosti ter prednosti oziroma pomanjkljivosti vsake od ocenjevanih rešitev glede na višje oziroma nižje uvrščene elaborate. V okviru tega vrednotenja in v skladu z merili iz 7. točke natečajnih pogojev komisija oceni tudi odstopanja od usmeritev naročnika, podanih v natečajni nalogi v fazi, ko še ni mogoče predvideti vseh boljših ali slabših možnih variant arhitekturnih rešitev celovite ureditve kompleksa, ki jih bodo natečajne ekipe z razmislekom glede na usmeritve naročnika in druge danosti izdelovale več mesecev.

Pogojev glede obveznosti upoštevanja natečajne naloge zato naročnik ni določil in zato ni bil potreben poseben (dodaten) opis dopustnih odstopanj in načina vrednotenja teh odstopanj v smislu 2. in 3. odstavka 42. člena Pravilnika o javnih natečajih. Morebitna odstopanja od usmeritev naročnika, podanih v natečajni nalogi, pa se kot sestavina predstavljene arhitekturne rešitve v vsakem primeru vrednotijo po merilih iz 7. točke natečajnih pogojev.